

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TEOLOGICZNEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO WE WŁOCŁAWKU
w roku 2021**

W 2021 roku odbyły się trzy spotkania Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, z których dwa miały charakter wykładów otwartych. Jedno z nich było posiedzeniem wewnętrznym Członków Towarzystwa i było połączone z jubileuszem 75. rocznicy urodzin ks. prof. dr. hab. Leonarda Fica. Obecne sprawozdanie przedstawia podejmowaną na nich problematykę, jak i przebieg uroczystości 150-lecia urodzin ks. Idziego Benedykta Radziszewskiego w Bratoszewicach: w parafii jego urodzenia i chrztu oraz w miejscowej szkole podstawowej.

1) 9 czerwca 2021 r.

W środę 9 czerwca 2021 r. o godz. 16.00 w Auli kard. Stefana Wyszyńskiego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku odbyła się, po wielomiesięcznej przerwie spowodowaną pandemią SARS-CoV-2, sesja naukowa Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

Spotkanie rozpoczął ks. prał. dr hab. Lech Król, prezes TTN, który powitał wszystkich przybyłych na spotkanie. Najpierw zwrócił się do ks. bp. Krzysztofa Wętkowskiego, nowego Biskupa Włocławskiego, który dwa dni wcześniej, 7 czerwca, objął kanonicznie diecezję. Krótko zarysował historię diecezji oraz wskazał na szczególne więzi, w ramach metropolii, diecezji włocławskiej z archidiecezją gnieźnieńską, z której ks. bp Krzysztof przybył. Przywołując patronów diecezji i wywodzących się z niej świętych i błogosławionych życzył Księdzu Biskupowi wielu łask Bożych, ich opieki i zapewniał o pamięci w modlitwie.

W sesji uczestniczyli także: bp Henryk Ciereszko, administrator apostołski archidiecezji białostockiej, ks. prof. Kazimierz Panuś, prezes Polskiego

Towarzystwa Teologicznego z Krakowa, ks. prof. Jan Przybyłowski, UKSW w Warszawie, ks. prof. Henryk Sławiński, UPJPII w Krakowie, ks. prof. Jerzy Bagrowicz, UMK w Toruniu, ks. prof. Ireneusz Werbiński, UMK w Toruniu, p. prof. Zofia Kuźniewska, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku, przedstawiciele Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, członkowie TTN WSD, wykładowcy WSD, pracownicy Kurii Diecezjalnej Włocławskiej, alumni WSD, rodzina ks. Leonarda Fica oraz osoby świeckie.

Następnie ks. Lech Król nawiązał do obchodzonej 150. rocznicy urodzin ks. Idziego Radziszewskiego, kapłana włocławskiego i założyciela KUL, i wprowadził w sesję oraz jubileusz 75-lecia urodzin ks. prał. prof. dr. hab. Leonarda Fica, któremu poświęcono drugą spotkania. Posiedzenie miało więc charakter dwuczęściowy: wykład naukowy z dyskusją i częścią jubileuszową.

Zebrani wysłuchali wykładu ks. dr. hab. Kazimierza Skoczylasa, prof. UMK, pt.: *Aktywność Związków Zakładów Teologicznych w okresie międzywojennym*. Prelegent przybliżył najpierw historię ich powstania w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku w 1921 r., a w drugiej części zarysował działalność ZZT. We Włocławku odbył się ich pierwszy ogólnopolski zjazd, który miał charakter założycielski. Owocem zjazdu, i kolejnych następnych, były *Pamiętniki*, zawierające wygłaszane referaty, szczegółowy przebieg dyskusji, komunikaty i inne wystąpienia. Dwa pierwsze ukazały się we Włocławku. Prelegent nawiązując do bogatej historii Związku Zakładów Teologicznych, przedstawił postać założyciela ks. prof. Antoniego Borowskiego; sekcje Związku Zakładów Teologicznych; obszary tematyczne działalności naukowej Związku, do których należała m.in. troska o wymianę wiedzy naukowej w Polsce, udział w dyskusji na temat wychowania w Polsce; udział profesorów Seminarium Duchownego we Włocławku w pracach Związku Zakładów Teologicznych.

Po wygłoszonym wykładzie obyla się dyskusja, którą poprowadził ks. prał. dr. hab. Zdzisław Pawlak, prof. UMK, były rektor WSD we Włocławku.

Pierwszy w dyskusji zabrał głos ks. Lech Król, który zapytał o zaangażowanie ks. Stefana Wyszyńskiego (późniejszego Prymasa Polski) w działalność Związku Zakładów Teologicznych.

Następnie ks. Jerzy Bagrowicz w ramach dopowiedzenia do wykładu Prelegenta podkreślił, że powstanie Związku Zakładów Teologicznych we Włocławku w dużej mierze było także zasługą ówczesnego biskupa włocławskiego Stanisława Zdzitowieckiego.

Na zakończenie dyskusji głos zabrał ks. bp Henryk Ciereszko, którym podkreślił, że bł. ks. Michał Sopoćko także był aktywnym członkiem Związku.

Druga część spotkania miała charakter jubileuszowy związany z 75. rocznicą urodzin ks. prof. dr. hab. Leonarda Fica, wieloletniego wykładowcy i ojca duchownego WSD we Włocławku oraz profesora UKSW w Warszawie. Laudację jubileuszową wygłosił prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz z UKSW w Warszawie. Zapoznał słuchaczy dość szczegółowo z życiorysem ks. prof. Leonarda Fica. Zwrócił uwagę na obfity dorobek naukowy Jubilata, szczególnie w zakresie dialogu chrześcijaństwa z buddyzmem. Prof. Sakowicz podkreślił, że „zainteresowania Księdza Profesora zostały spełnione w realizacji powołania kapłańskiego, które zawsze wyprzedzało i było priorytetem przed pracą naukową”.

Po laudacji nastąpiła promocja 23. tomu „Studiów Włocławskich” dedykowanych dostojnemu Jubilatowi. Dokonał jej ks. prał. dr hab. Jacek Szymański, rektor WSD we Włocławku. Następnie prezes TTN WSD, ks. Lech Król, w imieniu Towarzystwa złożył życzenia ks. profesorowi Leonardowi Ficowi i przekazał tom „Studiów Włocławskich” Biskupom i Jubilatowi.

W dalszej części spotkania mały miejsce wystąpienia gości kierowane pod adresem Jubilata, któremu także składano życzenia. Głos zabrali: bp Henryk Ciereszko, przewodniczący Komisji ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś, prezes Polskiego Towarzystwa Teologicznego, ks. prof. dr hab. Ireneusz Werbiński, przyjaciel Jubilata oraz ks. prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz, wychowawca ks. Fica. Życzenia złożyła także przedstawicielka rodziny Jubilata oraz absolwenci Studium Teologii w Koninie, gdzie ks. Fic od wielu lat prowadzi zajęcia. Odpowiedzią na laudację było wystąpienie Jubilata, który stwierdził, że nie zasługuje na tak miłe słowa, „ale w pokorze serca przyjmuje je jako wyraz Bożej Opatrzności”. Zwracając się do alumnów włocławskiego seminarium zachęcał ich, aby na wzór swoich poprzedników brali przykład ze swoich profesorów.

Spotkanie zakończyło słowo ks. bp. Krzysztofa Wętkowskiego, który wyraził podziw dla ks. Leonarda Fica, łączącego pracę naukową z gorliwą posługą duszpasterską. Na zakończenie sesji naukowej biskupi Wętkowski i Ciereszko udzielili zgromadzonym pasterskiego błogosławieństwa, po czym ks. profesor Leonard Fic zaprosił wszystkich uczestników sesji naukowej na kolację do refektarza seminarium.

2) 12 października 2021 r.

W dniu 12 października 2021 r. odbyło się, pierwsze w roku akademickim 2021/2022, spotkanie naukowe Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku. Miało ono charakter wykładu otwartego. Zostało zorganizowane wspólnie z Duszpasterstwem Rodzin Diecezji Włocławskiej w ramach Nadzwyczajnego Roku św. Józefa i Roku Rodziny *Amoris laetitia*. Spotkanie odbyło się w auli bł. kard. Stefana Wyszyńskiego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

Rozpoczynając sesję ks. prał. dr hab. Lech Król, prezes TTN WSD, powitał wszystkich uczestników, wśród których znaleźli się przedstawiciele Kuratorium Oświaty we Włocławku, Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, profesorowie i alumni WSD we Włocławku, księża pracujący w kurii diecezjalnej oraz w duszpasterstwie diecezji włocławskiej, księża emeryci, siostry zakonne domów włocławskich, katecheci, członkowie Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Włocławskiej i osoby świeckie.

Podczas sesji naukowej zostały wygłoszone dwa wykłady. Pierwszy pt.: *Święty Józef troskliwy opiekun rodziny* – przeprowadził ks. mgr lic. Andrzej Klimek, duszpasterz rodzin diecezji kaliskiej i długoletni redaktor dwutygodnika katolickiego „Opiekun”.

Przywołując marksistowskie poglądy Bauman, Prelegent zaznaczył, że rodzina w niektórych środowiskach naukowych jest rozumiana jako instytucja destrukcyjna. Następnie zarysował chrześcijańską wizję rodziny, zdecydowanie różną od opcji marksistowskiej. Ks. Klimek, w nawiązaniu do kultury, wskazał na filmy dalekowschodnie nominowane do Oscara, poruszające w swej treści wątki rodzinne. W nawiązaniu zaś do litanii ku czci św. Józefa, w której jest on nazwany „Troskliwym obrońcą Chrystusa”, podkreślił, że nie zawsze św. Józef był tak ujmowany w Kościele, jak obecnie. Raczej traktowano go jako postać drugoplanową, ponieważ w Biblii nie zostało zapisane żadne jego słowo. Następnie Prelegent nawiązując do nauczania papieży XIX i XX w. wskazał na wielkie znaczenie św. Józefa i jego rolę w historii zbawienia. Nawiązał także do ogłoszonego przez papieża Franciszka roku św. Józefa, szczególnego Opiekuna Rodzin. Ks. Klimek zakończył wykład słowami zachęty: „W św. Józefie szukajmy tego, który owocnie pomaga we wszystkich relacjach małżeńskich i rodzinnych”.

Drugi wykład, pt.: *Rodzina Bogiem silna w nauczaniu bł. kard. Stefana Wyszyńskiego*, wygłosił ks. dr Jerzy Jastrzębski, prof. WSD w Warszawie, zajmujący się katolicką nauką społeczną i nauczaniem bł. kard. Stefana Wyszyńskiego.

Ks. Jastrzębski rozpoczynając wykład, zaznaczył, że: „Kardynał Wyszyński żył w czasach, gdy rodzina była traktowana jako wspólna destrukcyjna, dlatego zawsze akcentował w podejmowanym przez siebie nauczaniu jej wielką wartość w życiu każdego człowieka oraz zabiegał o jej godność”. Prelegent podkreślił, że kardynał Wyszyński zawsze bronił z przekonaniem i zaangażowaniem nierozzerwalności małżeństwa oraz głosił potrzebę wychowania młodego pokolenia na harmonijnie ukształtowanego człowieka.

Po wykładzie odbył się dyskusja, którą poprowadził ks. prał. dr Antoni Poniński. W trakcie dyskusji nie było pytań z sali, prelegenci natomiast uzupełnili przeprowadzone wykłady.

Na zakończenie ks. prał. Lech Król, prezes TTN WSD, podziękował prelegentom i uczestnikom sesji naukowej. Ks. Król poinformował, że kolejne spotkanie TTN zostało zaplanowane na 23 listopada 2021 r. na godz. 16.00, w auli kard. Stefana Wyszyńskiego WSD, a wykład wygłosi ks. dr Antoni Poniński.

3) 15 grudnia 2021 r.

Teologiczne Towarzystwo Naukowe WSD we Włocławku zorganizowało w dniu 15 grudnia 2021 r. (środa) wykład otwarty pt.: *Włocławski okres życia i działalności bł. kard. Stefana Wyszyńskiego*. Spotkanie odbyło się w późniejszym terminie, niż wcześniej zapowiadano (z przyczyn niezależnych od Zarządu TTN WSD), w auli bł. kard. Stefana Wyszyńskiego w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku.

Uczestników spotkania powitał ks. prał. dr hab. Lech Król, prezes TTN WSD. W spotkaniu uczestniczyli: przedstawiciele Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, przedstawiciele Związku Zawodowego „Solidarność”, przedstawiciele internowanych w stanie wojennym, członkowie i sympatycy TTN WSD, profesorowie i alumni WSD we Włocławku, księża profesorowie Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu, księża pracujący w kurii diecezjalnej oraz w duszpasterstwie miasta Włocławska i diecezji, siostry zakonne z Włocławku i osoby świeckie.

Po powitaniu wykład wygłosił ks. prał. dr Antoni Poniński, długoletni redaktor samoistnego czasopisma katolickiego diecezji włocławskiej „Ład Boży”, pracownik naukowy IPN, publicysta katolicki, zajmujący się badaniami nad życiem i działalnością bł. kard. Stefana Wyszyńskiego.

Ks. Poniński zaprezentował dość szczegółowo włocławski okres życia i działalności bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, obejmujący czas od wstą-

pienia do Wyższego Seminarium Duchownego w 1917 r. do momentu nominacji na Biskupa Lubelskiego w 1946 r. Prelegent zarysowując związki Prymasa Tysiąclecia z Włocławkiem, zaznaczył, że wydawać by się mogło „dla realisty za przypadek, że młody Stefan trafił do Włocławska, oddalonego ponad 200 km od Zuzeli. Jednak dla osoby wierzącej, to zrządzenie Bożej Opatrzności”.

Prelegent w wykładzie nakreślił także wpływ duchowości maryjnej na życie i pracę przyszłego prymasa. Prezentując poszczególne etapy jego życia i posługi w diecezji podkreślił, że jego relacje z Włocławkiem nie zakończyły się z chwilą nominacji na Biskupa Lubelskiego. Po zarysowaniu formacji seminarysty Stefana Wyszyńskiego, zakończonej święceniami w dniu 3 sierpnia 1924 r., przedstawił poszczególne etapy jego pracy we Włocławku, poczynając od posługi wikariusza katedralnego, poprzez wykłady katolickiej nauki społecznej dla alumnów seminarium duchownego oraz osób świeckich, pracę w redakcji „Ateneum Kapłańskiego”, założenie istniejącego po do dziś czasopisma diecezjalnego „Ład Boży”, w którym pełnił także funkcję redaktora. Po zakończeniu II wojny światowej kierował Wyższym Seminarium Duchownym, wznowionym w Lubrańcu z którego codziennie dojeżdżał do Włocławka, aby porządkować zdewastowany przez okupantów gmach seminarysty. Nadto pełnił posługę duszpasterską w Lubrańcu i okolicznych parafiach.

Kończąc, ks. Poniński stwierdził, że młody Stefan Wyszyński „będąc we Włocławku, rozpoznał komunizm, z którym walczył 20 lat później. Ktoś mógłby powiedzieć, że działo się to dzięki jego możliwościom rozumowym. Jednak Bóg prowadzi swoimi drogami i wie po co mają miejsce pewne wydarzenia”.

Po wystąpieniu ks. prał. dr. Antoniego Ponińskiego miała miejsce dyskusja, której przewodniczył ks. kan. dr Henryk Witczak, wiceprezes TTN WSD. W trakcie dyskusji uczestnicy spotkania zadali kilka pytań dotyczących: stosunku ks. Wyszyńskiego do Stowarzyszenia Księżych Charystów, przekonania ks. Wyszyńskiego co do upadku komunizmu, opracowań dotyczących relacji Włocławskich Związków Zawodowych z chrześcijaństwem.

Na zakończenie ks. prał. Lech Król, prezes TTN WSD, podziękował prelegentowi oraz uczestnikom sesji naukowej. Poinformował również, że kolejne spotkanie TTN zaplanowane zostało w połowie 2022 r. Wykład przeprowadzi ks. prof. Paweł Bortkiewicz a planowany temat będzie dotyczył wymiaru społeczno-moralnego w nauczaniu bł. kard. Stefana

Wyszyńskiego, Natomiast na czerwiec 2022 r. zaplanowano sympozjum poświęcone ks. Idzemu Radziszewskiemu w 100. rocznicę śmierci.

ks. Janusz Borucki

* * *

4) 20 czerwca 2021 r.

TTN WSD we Włocławku w parafii Bratoszewice k. Łodzi

Zarząd TTN WSD we Włocławku podjął, w połowie lutego 2021 roku, inicjatywę upamiętnienia 150-lecia urodzin ks. Idziego Benedykta Radziszewskiego, przypadającą w Wielki Czwartek, 1 kwietnia 2021 r. Jako miejsce uczczenia tejże rocznicy wybrano jego rodzinną parafię w Bratoszewicach k. Łodzi. W tym celu ks. Lech Król, wiceprezes TTN WSD, nawiązał kontakt z miejscowym proboszczem, ks. kan. Mateuszem Ciepluchą. Zaprezentował, w formie propozycji, okolicznościowy program jubileuszowy, z jakim delegacja Towarzystwa pragnęłaby przyjechać do parafii urodzenia i chrztu ks. Radziszewskiego. Ks. Proboszcz z ogromną życzliwością ustosunkował się do samej inicjatywy, jak i zarysowanego programu. Ze względu jednak na pandemię SARS-CoV-2, jak i rozpoczynające się Triduum Sacrum, nie został uzgodniony konkretny termin. Ustalono, że uroczystość odbędzie się w późniejszym terminie. Ostatecznie termin uroczystości jubileuszowych uzgodniono pod koniec maja, na niedzielę 20 czerwca 2021 roku. Ze względu na obowiązujące restrykcje pandemiczne (z którą łączyła się nieodzownie mniejsza frekwencja wiernych w świątyni) ks. proboszcz zaproponował, aby program jubileuszowy był zaprezentowany podczas dwóch mszy świętych. Powyższą inicjatywę zrealizowano w tym terminie na mszach świętych o godzinie 10. 30 i 12.00.

Program uroczystości składał się z następujących elementów: Msza św. z homilią okolicznościową i wykładem. Liturgii Eucharystycznej przewodniczył ks. prał. Stanisław Waszczyński (przed błogosławieństwem zapoznał wiernych z treścią epitafium ks. I. Radziszewskiego w katedrze włocławskiej – w kaplicy św. Teresy od Dzieciątka Jezus), homilię okolicznościową głosił ks. Lech Król, dwudziestominutowy wykład przeprowadził ks. dr hab. prof. UMK Zdzisław Pawlak.

Księża reprezentujący TTN WSD we Włocławku spotkali się w parafii Bratoszewice z dość dużym zainteresowaniem osobą ks. Idziego Radziszewskiego (po każdej Mszy św., niektórzy z obecnych, dziękując za przeprowadzoną prezentację, podejmowali rozmowę na jego temat).

Po Mszy Świętej o godz. 9.00, przyszła też do zakrystii Pani Dyrektor miejscowej szkoły podstawowej z podziękowaniem i zarazem zaproszeniem (w okresie jesiennym) z analogicznym programem do miejscowej szkoły. Przez reprezentujących TTN WSD ta propozycja została przyjęta z satysfakcją, ponieważ została w niej wyrażona troska o młode pokolenie i zapoznać dzieci i młodzież miejscowej szkoły z życiem i działalnością ks. Radziszewskiego.

Przedstawiciele TTN WSD doświadczyli bardzo serdecznej, życzliwej i szczerzej atmosfery oraz niezwyklej gościnności ze strony Księdza Proboszcza i jego Siostry zajmującej się plebanią.

5) 28 września 2021 r.

TTN WSD we Włocławku w Szkole Podstawowej w Bratoszewicach k. Łodzi

Na zaproszenie Dyrektor Szkoły Podstawowej w Bratoszewicach, pani mgr Ewy Piórkowskiej, w dniu 28 września 2021 r. odbyło się spotkanie miejscowej społeczności z przedstawicielami TTN WSD we Włocławku: ks. prof. dr hab. Zdzisławem Pawlakiem; ks. prałatem Stanisławem Waszczyńskim i ks. dr. hab. Lechem Królem, prezesem.

Spotkanie miało charakter zaległego święta Patrona Szkoły, które nie odbyło się wiosną 2021 roku z powodu pandemii SARS-CoV-2.

Tematyka spotkania koncentrowała się wokół osoby Patrona Szkoły, księdza Idziego Benedykta Radziszewskiego. Okazją była 150. rocznica jego urodzin. Uroczystość składała z serdecznego powitania pani Dyrektor, części artystycznej – w której dzieci i młodzież pod profesjonalną opieką pani mgr Iwony Ciecińskiej zaprezentowały obecnym sylwetkę Patrona Szkoły. Następnie wystąpili księża reprezentujący TTN WSD we Włocławku. Podjęli następujące tematy: ks. prałat Stanisława Waszczyński – *Idzi Radziszewski, Patron Szkoły Podstawowej w Bratoszewicach, kapłanem Diecezji Włocławskiej*; ks. prezes Lech Król – *Rola patrona szkoły w społeczności szkolnej* oraz ks. prof. dr hab. Zdzisław Pawlak – *Dokonania naukowo-organizacyjne ks. Idziego Radziszewskiego (Włocławek, Petersburg, Lublin)*. Po wykładach uczniowie postawili kilka pytań. Po udzieleniu odpowiedzi nastąpiła okolicznościowa część artystyczna. Pani Dyrektor podsumowując uroczystość, podziękowała reprezentacji TTN WSD we Włocławku, nauczycielom, Radzie Rodziców oraz szczególnie uczniom za przygotowaną oprawę artystyczną. Księżom przekazała okolicznościowe pamiątki. W imieniu TTN WSD ks. prezes Lech Król podziękował Pani

Dyrektor za zaproszenie na uroczystość patronalną, podzielił się pozytywnymi odczuciami życzliwej i otwartej atmosfery miejscowej szkoły. Następnie zaprosił społeczność szkolną do seminarium włocławskiego, na przygotowywane sympozjum poświęcone ks. I. Radziszewskiemu, przekazał książki związane z Włocławkiem, szczególnie z katedrą i seminarium. Wśród nich najcenniejsze były ostatnie opracowania dotyczące życia i działalności ks. Radziszewskiego: książka autorstwa ks. prof. Zdzisława Pawlaka, pt. *Z dziejów nauczania filozofii w Seminarium Duchownym we Włocławku* i 19. tom „Studiów Włocławskich”.

Uroczystości towarzyszył poczet sztandarowy szkoły, która z okazji święta patrona przygotowała także okolicznościową wystawę, składającą się z twórczości uczniów i literatury dotyczącej życia i działalności Patrona.

Po uroczystości i obiedzie goście zwiedzili szkołę i jej piękne otoczenie.

Spotkanie odbyło się rzeczywiście w miłej i serdecznej atmosferze.

6. Planowane spotkania, które się nie odbyły

W pierwszym półroczu 2021 roku zaplanowano na dzień 14 kwietnia na godz. 16.00 (środa) wykład otwarty, który miał się odbyć w auli kard. Stefana Wyszyńskiego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Miała to być realizacja zaległego wykładu z 7 października 2020 r. prof. dr. hab. Grzegorza Kucharczyka pt.: *Pamięć i tożsamość w nauczaniu św. Jana Pawła II i sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego*. Wykład nie odbył się z powodu pandemii SARS-CoV-2.

Z powodu pandemii SARS-CoV-2 nie odbyło się też posiedzenie Zarządu TTN WSD we Włocławku, zaplanowane na przełomie lutego i marca 2021 r. Nie odbyło się ono także w drugiej połowie roku, z przyczyn niezależnych od Zarządu. Jednak prezes Towarzystwa był, w stałym kontakcie mailowym i telefonicznym z Członkami Zarządu TTN, a także podejmował bieżące sprawy podczas indywidualnych spotkań.

ks. Lech Król

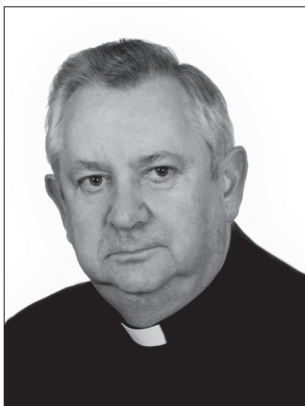
* * *

W dniu 6 października 2021 r. w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu stopień doktora w zakresie teologii otrzymał ks. mgr lic. Jakub Ziemiński po przedstawieniu pracy „Nupcejalny charakter sakramentu małżeństwa i konsekracji dziewic. Studium analityczno-porównawcze”, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Krzysztofa Koneckiego.

Członkowie Towarzystwa opublikowali swoje opracowania w 24. tomie „Studiów Włocławskich”, a także w innych czasopismach naukowych oraz dziełach zbiorowych.

* * *

W roku sprawozdawczym zmarło dwóch członków Towarzystwa: ks. prał. dr hab. Wojciech Hanc, wieloletni wykładowca włocławskiego seminarium duchownego i jego rektor przez trzy kadencje; **ks. prał. dr hab. Witold Kujawski**, wieloletni dyrektor Archiwum Diecezjalnego we Włocławku i wykładowca seminarium włocławskiego.

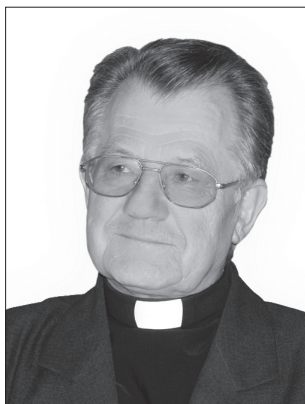
Ks. Wojciech Hanc urodził się 5 X 1941 r. w Wilczynie. W latach 1959–1965 studiował filozofię i teologię w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Sakrament święceń przyjął 20 VI 1965 r. we włocławskiej bazylice katedralnej. Po roku pracy duszpasterskiej, w charakterze wikariusza w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Lipnie, został skierowany na studia specjalistyczne z zakresu teologii dogmatycznej na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Tam też 16 XII 1971 r. obronił pracę doktorską. Od września 1971 r. był, przez 47 lat, wykładowcą teologii dogmatycznej, później także ekumenizmu we włocławskim seminarium duchownym. W latach 1992–2001 pełnił w nim, przez trzy kadencje, funkcję rektora. W latach 1997–2004 był redaktorem czasopisma „Ateneum Kapłańskie”. W 2003 r., na podstawie rozprawy habilitacyjnej w Akademii Teologii Katolickiej (obecnie UKSW), uzyskał stopień doktora habilitowanego teologii ekumenicznej. Od 2004 r. był tam kierownikiem Katedry Teologii Ekumenicznej, a od 2005 r. – kierownikiem Sekcji Teologii Ekumenicznej, i został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego. Należał do wielu ważnych gremiów naukowych i ekumenicznych. Jest autorem około 250 pozycji naukowych. Dużo publikował na łamach czasopisma „Studia Włocławskie” (17 artykułów) i „Ateneum Kapłańskiego”. Specjalista w zakresie teologii ekumenicznej i wybitny polski józefolog.

Od 1984 roku należał do Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Zazwyczaj zawsze

uczestniczył w posiedzeniach naukowych, zabierając głos w dyskusjach. Na kilku z nich wygłosił referaty: 13 II 1981 – *Współczesne spojrzenie na mariologię*; 21 X 1983 r. – *Eklezjalny charakter katolickich wspólnot chrześcijańskich*; 25 IV 1996 r. – *Dialog ekumeniczny i jego aktualny stan*; 22 V 1997 r. – *Chrzest w dialogu ekumenicznym*; 19 XI 2014 r. – *Próba komplementarnej wizji Kościoła w ujęciu Konstytucji „Lumen gentium” i Dekretu o ekumenizmie (50 lat od ogłoszenia tych dokumentów)* i 10 X 2017 r. – *Marcin Luter z perspektywy ekumenicznych dialogów*.

Zmarł 6 IV 2021 r., w 80. roku życia i 56. roku kapłaństwa. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Słupcy.

Biogram zob. Z. Pawlak, *Wspomnienie o śp. ks. profesorze prałacie Wojciechu Hancu – Rektorze włocławskiego seminarium trzech kadencji*, MDW-K, 104(2021), nr 6–8, s. 601–611.

Ks. Witold Kujawski urodził się 27 VI 1938 r. w Kłodawie. Po maturze, w 1956 r., wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Po zakończonych studiach filozoficzno-teologicznych przyjął sakrament święceń (16 VI 1963 r.) z rąk bp. Antoniego Pawłowskiego, w farze kolskiej. Pracował jako wikariusz w wielu parafiach, m.in. w Kleczewie (4 VIII 1964 – 24 VIII 1968), skąd został skierowany na studia z historii Kościoła na ATK w Warszawie. Tam też obronił (7 XI 1977) pracę doktorską. Po roku objął pracę w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku (1 VI 1978). W tym samym miesiącu (16 VI 1979) został mianowany proboszczem w parafii św. Bartłomieja w Smólniku. W następnym roku (6 IX 1980 r.) przejął wykłady z historii Kościoła we włocławskim seminarium duchownym. Na podstawie rozprawy habilitacyjnej w UKSW (dawne ATK), przyznano mu (14 XII 1999) tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii Kościoła w Polsce. Tam też został zaangażowany (1 X 2000) jako kierownik Katedry Nauk Historii. Po roku przeniósł się (2001) do nowo powstałego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w którym podjął pracę w Katedrze Historii Kościoła Starożytnego, otrzymując stanowisko profesora UMK. Był też wykładowcą w Papieskim Wydziale Teologicznym we Włocławku. Zgromadził znaczny księgozbiór osobisty,

liczący ponad 3 tys. woluminów, zawierający zwłaszcza wydawnictwa źródłowe, informatory i podstawowe opracowania o tematyce historycznej. W 2004 r. został wybrany na wiceprzewodniczącego Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Polsce.

Od 1984 roku należał do Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Zazwyczaj uczestniczył w posiedzeniach naukowych. Na dwóch z nich wygłosił referaty: 26 XI 1992 r. – *Hipotezy o początkach diecezji na Kujawach* i 10 III 2010 r. – *Duchowieństwo diecezji Kalisko-Kujawskiej*. Dużo też publikował na łamach czasopisma „Studia Włocławskie” (12 artykułów). Pod patronatem Towarzystwa wydał wiekopomne dzieło pt. *Parafie Diecezji Włocławskiej. Okres kujawsko-kaliski 1818–1925*, zaopatrując je dedykacją: „Dla upamiętnienia 90. rocznicy powstania Towarzystwa Teologicznego we Włocławku”.

Zmarł 30 XII 2021 r. w 84. roku życia i w 59. roku kapłaństwa. Pochowany został na cmentarzu w Smólniku.

Biogram zob. A. Poniński, *Wspomnienie o śp. ks. profesorze prał. Witoldzie Konstantym Kujawskim*, MDW-K, 105(2022), nr 4, s. 459–470.